

Karsai Zsigmond festészete

portrék, táj- és életképek sora megannyi látomás abból a személyes kapcsolatból, mely a művészt tárgyával összefűzi. Arca nélkül is ott érezzük szellemi jelenlétét a tájban. S ha portréin mellőzi a természetet, eszünkbe juttatja környezetét, a péceli élményekben az erdélyi emlékvilágot, hiszen az eredet a tekintetből, a testtartásból is nyilvánvaló. Olyan embernek mutatják időből kiragadott arcai, aki hosszú fiatalságot ért meg legény és férfikorán át. Arisztokratikussá nemesítette az önbizalom és a közszeretet, míg a bölcsességbe öszült ábrázat ironikus mosolyáig eljutott ahhoz a glóriának is vélhető sárga kalaphoz.

Bár minden műve teljes világ külön-külön, mégis otthonosabb nekünk a festészete, ha összeköthetjük életével. Könnyebben megnyílhatnak a titkai, ha tudjuk, a trianoni időben a Maros és Küküllő menti Lőrincrévén született. A második világháború elején Magyarországra szökött a román katonaság elől, s a kolozsvári színház alkalmazta mint díszítőfestőt. S mert csak egy festészetben jártas valaki lehetett erre a munkára képes, s csak talentumos fiatal kerülhetett a budapesti képzőművészeti főiskolára is, onnan pedig a néptáncsoportba, ahol a faluja és környéke ősi táncával, a pontozóval kápráztatja el társait és a közönséget.

Egy fényes pálya látszott a vesztes háborúval ködbe veszni. Ha a főiskolát nem fejezheti be, földet művel Pécelen, hogy aztán majd az ötvenes évek elején diplomázzon egy életvillanatból alkotott képpel. Legények táncolnak a csűrben, szekér és szórórosta előtt. S mintha tehetségéből a népművész teljesedne ki. Megtanítja a hivatásos táncosokat a pontozóra, hogy az Állami Népi Együttes világsikerre vihesse. Segít a Kodály szerkesztette Magyar Népzene Tára megvalósulásában mint rengeteg dal tudója, éltetője. Kitüntették a Népművészet Mestere címmel. A lehetőségek bővülése során fontos szerepet tölt be a Táncház-mozgalomban. Ugyanakkor a Népművelési Intézet munkatársaként az amatőr képzőművészettel foglalkozik, nyaranta a tokaji alkotótábort szervezi, irányítja. Képeket fest, miközben péceli földműves is. Így valósítja meg élete megható teljességét.

Közös munkahelyünkön, a Népművelési Intézetben, alig tudtam valamit róla addig a kiszállásig, mikor a szállodai szobában meglepett. Mintha a feltámadást mutatta volna be az ébredésben, a nekem ismeretlen táncot. Majd a falusi festőt kerestük egy vakító fehér falú, paprikafüzértől lángoló házban. A mára világhírű Tóth Menyhért nem volt otthon. De a táj egy másféle nagy festészet élő világának tetszett. Amit Tóth Menyhért a képein elvarázsolt, azt Kassai Zsigmond az ő világából a valóság varázslataként festett meg. Az erdélyi tiszta ég, levegő, a hátrázott földi formák, a színek magában való ereje, a növényi, állati, emberi ala-

kok sosem sejtelmesek, mindig nyilvánvalók. Ma már elfelejtett, mégis annyira ismerős hangulat ragad meg a táncolóknál. Lőrincrève és Pécel nagy és kis világa gyönyörködtet mint megjelenített haza. Emberarcú a világ, ha az ember hiányzik is, ott az emléke az erdei úton, a réti boglyában, a kertvégi kazalban, a szárkúpnál és a halászkunyhóban. Látványnál, hangulatnál többet jelentenek, a természetel azonosult művész vallomása egy benső tájról. A nap helyett a hó vagy az agyagbánya ragyog vakítón és sötéten. Zöld fűben legelő sötétpej lovak koszorúzzák a kopár fát. Eletképei látványában is látomást érzek. A táncosok a rögnehez létezés aljából a fiatalos erő szárnyain emelkedik, távolságok tündöklése a mozgásuk, mozdulatuk csupa kecsesség. De csöppet sem idealizált, mert a környezet valóságától teljes. Nem az egészből kimetszett részlet a festmény, hanem az egészet a részben mutató, gyújtópont köré szerkesztett új világ. Benne érezhetjük magunkat, ha magunkénak fogjuk föl és szeretjük. ✎